A Kőrises-Jónás-rész (HUHN20025) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2017.

Készítette
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor
Olajos Péter

Szakmai koordinátor

Vezető természettudományi szakértő

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Közreműködő szakértők
Demeter László
Dr. Gulyás Gergely
Dr. Kiss Béla
Dr. Ködöböcz Viktor
Lukács Attila
Dr. Sum Szabolcs
Dr. Varga András
Szabó Tamás
Tóth Pál

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2016.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai ... 4
1.1. Név ... 4
1.2. Azonosító kód ... 4
1.3. Kiterjedés ... 4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek ... 4
1.4.1. Jelölő élőhelyek ... 4
1.4.2. Jelölő fajok ... 4
1.6. Egyéb védettségi kategóriák ... 5
1.7. Tervezési és egyéb előírások ... 5
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv ... 5
1.7.2. Településrendezési eszközök ... 5
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek ... 5
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek ... 5
1.7.5. Halgazdálkodási tervek ... 6
1.7.7. Egyéb tervek ... 6
2. Veszélyeztető tényezők ... 7
3. Kezelési feladatok meghatározása ... 9
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése ... 9
3.2. Kezelési javaslatok ... 9
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE) ... 10
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés ... 25
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések ... 25
3.2.4. Kutatás, monitorozás ... 25
3.2.5. Mellékletek ... 26
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében ... 27
3.3.1. Agrártámogatások ... 28
3.3.2. Pályázatok ... 31
3.3.3. Egyéb ... 31
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja ... 31
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök ... 31
3.4.2. A kommunikáció címzettjei ... 31
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel ... 32

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Kőrises-Jónás-rész kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20025

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	324,386 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)
- 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek
- 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)
- 91F0* - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)
- 6260* - Pannon homoki gyepek

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- Magyar futrinka (*Carabus hungaricus*)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*)

A Natura 2000 adatlapon (SDF) nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj

- harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)
- Hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Nyíracsád, Vámospércs

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A terület egy része (285,336 ha) a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet (kiterjedése 7101,1 ha) része (2/1988. (V. 26.) KVM rendelet az Egyes területek védetté nyilvánításáról - Hajdúsági Tájvédelmi Körzet).

A tervezési terület nem érint madárvédelmi területet.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület (93%) és pufferterület (7%) övezetével egyaránt átfed.

Egy rész ex lege láp.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Hajdúsági Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve 1996. A kezelési terv elkészítése még a kezelési terv dokumentációkra vonatkozó egységes követelményrendszer kidolgozása előtt történt és hivatalosan nem került elfogadásra.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről.

Nyíracsád Községi Önkormányzat Képviselőtestületének 9/2005. (VIII.10.) ÖR számú rendelete a község Helyi Építési Szabályzatáról.

Vámospércs Város Önkormányzata Képviselő-testületének 1/2008. (II.04.) rendelete Vámospércs Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Guthi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2014.01.01 – 2023.12.31.) Ügy száma: IX-G-001/13170/14/2012. Kelt: 2014. december 1.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényes: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Vámospércsi Farkasvölgye Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-903110-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	6,5	Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): a faj élőhelyeinek ártalmas a túl alacsony tarlóval vagy nem megfelelő időpontban végzett kaszálás.
				Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): a két felkutatott populáció közül az egyiket leginkább az intenzív – a lepkefaj optimális életfeltételeihez képest túlzott mértékű és/vagy alkalmatlan módszerrel végrehajtott, az élőhely teljes területét azonos időpontban érintő – kaszálás veszélyezteti.
B02.01	erdőfelújítás	M	10,9	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0): veszélyeztető tényező elsősorban a tarvágás és a felújításhoz kapcsolódó teljes talajelőkészítés. Ezek károsítják az erdő gyepszintjét.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	12,61	Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): a veszélyforrások között kiemelhető a változó ütemű szukcesszió, illetve ezzel összefüggésben inváziós növényfajok terjedése a faj tényleges vagy potenciális élőhelyein [például: amerikai kőris (Fraxinus pennsylvanica), zöld juhar (Acer negundo), kései meggy (Padus serotina), aranyvessző-félék (Solidago spp.), akác (Robinia spp.)]
				Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): a faj számára ártalmas egyes idegenhonos fajok térhódítása
K01.03	kiszáradás	M	9,3	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510): erőteljes szárazodási folyamat figyelhető meg a mocsárréteken és főleg a lápréteken. Az élőhely ennek hatására átalakulhat.
				Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230): a lápi zsombékosoknak szüksége van a víztöbbletre. Amennyiben tartósan szárazon maradnak, a fajaik nagy része eltűnhet, az élőhely átalakul.
				Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0): a keményfás ligeterdők is függnek a felszínközeli víztől. Erős száradásuk káros.
				Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*): a faj állományainak fennmaradása függ a felszínközeli víz szintjétől. A láprétek tartós kiszáradása káros a fajra nézve.

				Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): erőteljes szárazodási folyamat figyelhető meg a fajok élőhelyein, az hosszú távon káros az állományokra nézve
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	9,3	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510): a mocsárrétek egy része erősen cserjésedik, főképp galagonyával. Ez káros folyamat.
				Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): az erdőszélek szukcessziója csökkenti a megfelelő élőhelyek kiterjedését
				Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): a fajok élőhelyeinek túlzott mértékű cserjésedése káros
Kód	**Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve**	**Jelentősége**	**Érintett terület nagysága (%)**	**Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?**
B02.01	erdőfelújítás	L	0,73	Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0*): itt a teljes talajelőkészítés jelentős potenciális veszélyeztető tényező.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	6,17	Magyar futrinka (*Carabus hungaricus*): potenciális veszélyeztető tényező lehet esetleg az akácosodás, az erdei fenyő, a selyemkóró terjedése, a faj által lakott területrészeken ezek a tényezők jelenleg minimálisak, de semmiképpen nem elhanyagolandók.
K01.03	kiszáradás	M	10	Vöröshasú unka (*Bombina bombina*): a szaporodóhelyek egyre többször maradnak szárazok, ez hosszú távon negatívan befolyásolhatja a faj fennmaradásának sikerességét
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	10	Pannon homoki gyepek (6260*): az élőhelyet részben az akác fenyegeti állandóan elözönléssel (az erdőtervezett erdők széleiről), részben az alacsonyabb térszinteken az egybibés galagonya
				Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*): a mocsárrétek egy része erősen cserjésedik, főképp galagonyával. Ez káros folyamat.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Kőrises-Jónás-rész kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatók.

A természetvédelmi célállapot:

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A gyepek jelenlegi állapotának fenntartását célzó legeltetési/kaszálási rendszer fenntartása. A fő cél a területen mozaikosan található homoki gyeptársulások, rétek és láprétek mozaikjai fennmaradásának biztosítása; a láprétek cserjésedésének megakadályozása, a kaszálások időpontjának a védendő fajok életciklusához igazítása (vérfűhangyaboglárka, réti angyalgyökér).
- Az érintett belvízlevezető szerepű csatornák jelenleginél kíméletesebb kezelése-fenntartása (kotrás, vízi növényzet irtása stb.), rajtuk további záró műtárgyak létesítése a területet drénező hatás mérséklésére;
- Bolygatott, nyílt területek gyomirtó kaszálása, égetése;
- Invázív és tájidegen fa-, cserje-, és lágyszárú fajok (szíriai selyemkóró /*Asclepias syriaca*/, aranyvessző fajok /*Solidago sp.*/, amerikai kőris (*Fraxinus pannsylvanicus*/, akác /*Robinia pseudoacacia*/, kései meggy /Prunus serotina/ stb.) folyamatos visszaszorítása. Az ilyen fajok uralta, tervezett erdőkben fafajcsere őshonos, a tájra, és élőhelyekre természetesen jellemző fajokra. Amennyiben az ilyen fajok őshonosak mellett, elegyben vannak jelen, folyamatosan eltávolítandók, sarj- és újulatképződésük megakadályozandó;
- Az érintett, legalább karakterében őshonos fafajú (természetes, féltermészetes) erdőfoltokban átállni olyan erdőkezelési módszerre, mely a folyamatos erdőborítást biztosítja (tarvágás és teljes talajelőkészítés és tuskózás mellőzése), ugyanakkor idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú meglétét is;
- A terület nagyvadállományát olyan szinten tartani, ami nem akadályozza az egészséges erdődinamikát, és nem veszélyezteti a gyeptársulásokat sem;
- A jelölő élőhelyek veszélyeztetésének csökkentése érdekében vadföld nem létesíthető.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az

ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja „*(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.*”
Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Kőrises-Jónás-rész Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 9 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

<u>KE-1 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: a Villongó-víztározó (Vámospércsi-tározó). Mesterséges duzzasztással létrehozott tározó, részben töltések között. A felmérés időszakában csak tocsogós, lábalható mélységű vizes élőhely, főképp gyékényes állományokkal. A tározó területe erdészeti vagyonkezelésben van, szerepel az Erdőállomány Adattárban, mint Vámospércs 19 VI „vízállás”. Kiterjedése 35,23 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak (B3)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR

2011 kódok szerint): nem zsombékoló magassásrétek (B5), üde és nedves cserjések (P2a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), jellegtelen üde gyepek (OB)

- Érintett erdőrészletek vagy egyéb részletek: Vámospércs 19VI
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Jelenleg a tározó nincs hasznosítva. A jelenlegi állapot fennmaradása kívánatos

(4)Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos (V14). (Magyarázat: a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal való egyeztetés szükséges ilyen munkálatok esetében)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Az értékes, védett fajt [lápi békaliliom (*Hottonia palustris*)] tartalmazó hínarasok irtása nem kívánatos. Ráadásul megfigyelhető egy zsombékosodási folyamat a tározó egyes részein, megfelelő zavartalanság esetén akár lápi zsombékos állomány (mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) élőhely) is kialakulhat. Továbbá fokozottan védett madárfajok (pl. cigányréce (*Aythya nyroca*)) költésének zavarása miatt is kerülendőek a fenntartási munkák.

<u>KE-2 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: a legmélyebb térszíneken, legvédettebb zugokban, pangó vizes területeken kialakult és máig megmaradt fűzlápok, és azok kisebb mozaikélőhelyei, illetve a lápi zsombékosok. Együttesen jelentős maradvány élőhelyek. Összesített kiterjedésük 13,39 ha. Nagy részük szerepel az Erdőállomány Adattárban főképp egyéb részletként.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fűzlápok (J1a), lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4), nem zsombékoló magassásrétek (B5), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak (B3), üde és nedves cserjések (P2a), láp- és mocsárerdők (J2), patakparti és lápi magaskórósok (D5), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)
- Érintett erdőrészletek vagy egyéb részletek: Vámospércs 11E, 11TI3, 17TI2, 18TI2, 19TI, Nyíracsád 136TI2, 152TN,
- Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*) (nem jelölő élőhely), mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) (jelölő élőhely), kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae) (6410) (nem jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Ezeknek a területeknek az érintetlenségét szükséges biztosítani, egyes fenntartási munkák elvégzése kivételével gazdálkodásmentességet javaslunk.
Javasoljuk, hogy foltokban a rekettyefűz ritkítását végezzék el, ahol a legértékesebb lápi magaskórósokkal, zsombékosokkal, vagy láprétekkel érintkeznek. Az irtás csak speciális módszerekkel történhet, (pl. kézi (motorfűrészes) cserje eltávolítás, foltokban.

(4)Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos (V67).
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós javaslatokat nem teszünk.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A tervezett intézkedésekkel érhető el, hogy a fűzlápmaradványok, továbbá a lápi zsombékosok érintetlen állapotban fennmaradjanak. Az előírás-javaslatok főképp az enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*) közösségi jelentőségű, és a mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) jelölő élőhelyek számára kedvezőek. A Natura terület jelölő és közösségi jelentőségű fajai közül számos kötődik ezekhez az élőhelyekhez, vagy ezen élőhelyek szegélyzónáihoz. Emiatt a pozitív hatások a jelölő réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) növényfaj, a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) kétéltű- és hüllőfajok, a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) jelölő lepkefaj és a hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) és harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) közösségi jelentőségű csigafajok állományait is érinteni fogják.
A fűzlápi élőhelyek zavartalansága prioritást élvez, de az érintkező, ugyancsak nagyon értékes élőhelyek védelme érdekében helyenként a cserjék ellenőrzött irtására is szükség lehet.

<u>KE-3 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a területen található erdők. Az állományok nagy része erdőtervezett, szerepel az Országos Erdőállomány Adattárban. Hazai fafajok állományai (egyéb lomb elegyes-hazai nyáras, elegyes-mézgás égeres, egyéb elegyes-kőrises, kőrises-kocsányos tölgyes, egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes, kőrises, kocsányos tölgyes), továbbá akácosok, erdeifenyvesek, nemes nyárasok is tartoznak a kezelési egységbe.
A kezelési egység teljes kiterjedése 110,39 ha. A Vámospércs 18H, 18I, 18J, 18K, 18L és Vámospércs 100A erdőrészletek kivételével országos jelentőségű védett természeti területen (Hajdúsági Tájvédelmi Körzet) találhatók.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): láp- és mocsárerdők (J2), keményfás ártéri erdők (J6), alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), akácültetvények (S1), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nemesnyárasok (S2), őshonos fafajú fiatalosok (P1), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)(91I0*) (jelölő élőhely), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0)
- érintett erdőrészletek vagy egyéb részletek: Nyíracsád 136G, 136F, 136TI2, 152A, 152B, 152C, 152TN, 151A, 151B, 151C, 151TI, Vámospércs 11CE, 11E, 11F, 11G, 11H, 11NY, 11TI3, 11TI5, 17A, 17B, 17C, 17D, 17G, 17TI1, 17TI2, 18H, 18I, 18J, 18K, 18L, 18M, 18N, 18O, 18TI2, 18TI3, 19A, 19B, 19C, 19D, 19TI, 19VI, 100A
- Védett természeti területet érintő erdőrészletek: Nyíracsád 136G, 136F, 136TI2, 152A, 152B, 152C, 152TN, 151A, 151B, 151C, 151TI, Vámospércs 11CE, 11E, 11F, 11G, 11H, 11NY, 11TI3, 11TI5, 17A, 17B, 17C, 17D, 17G, 17TI1, 17TI2, 18M, 18N, 18O, 18TI2, 18TI3, 19A, 19B, 19C, 19D, 19TI, 19VI (Hajdúsági Tájvédelmi Körzet).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A körzeti erdőtervezés során törekedtek a szerkezetátalakítási törekvések megvalósítására, így a jövőben több idegenhonos fafajú erdőrészlet felújítását őshonos vagy tájhonos főfafajú erdősítésekkel tervezik. Javaslatunk szerint ezt a koncepciót szükséges a jövőben a teljes erdőállományra kiterjeszteni. Azoknak az akácos faállományoknak az esetében, ahol a közelmúltban az erdőrészlethatárt átlépve az erdő az érintkező gyepterület rovására terjeszkedett (ilyen főképp a Vámospércs 19TI területén található, több helyen is, de a Vámospércs 18TI3 is ilyen), javasoljuk a részlethatáron túl az eredeti művelési mód helyreállítását a faegyedek végleges, akár vegyszeres segítséggel történő letermelésével.

(4)Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Guthi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2014.01.01 – 2023.12.31.) Ügy száma: IX-G-001/13170/14/2012. Kelt: 2014. december 1.
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03). (Megjegyzés: a Vámospércs 11E és a Nyíracsád 151A, 152A erdőrészleteknél a legutóbbi tervezés során már átalakító üzemmódot határoztak meg).
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása (E12).
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel) (E14).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51).
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása (E54). (Megjegyzés: a legutóbbi tervezés során Nyíracsád 152 C és a Vámospércs 17 C, G, 18 M, N, 19 A, B, C részletek esetében őshonos vagy tájhonos főfafajú erdősítési célállományokat határoztak meg).
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is) (E64).
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása (E69).
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő

megakadályozása (E83).

- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni (VA02).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A megfogalmazott javaslatok egy része szerkezetátalakításnak minősül és így élőhelyrekonstrukciós javaslatnak.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem értelmezhető.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Védett területen a felújítások őshonos fafajokkal végezhetők.
Hosszú távon a felsorolt javaslatok csökkentik a Natura 2000 terület inváziós terheltségét, továbbá az euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (Quercus spp.) (91I0*) és a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0) jelölő élőhelyek fennmaradását segítik elő.
Az erdőszegély létrehozására irányuló javaslatot a jelölő díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állományainak érdekében fogalmaztuk meg.
A vadállomány csökkentésére vonatkozó javaslatokra azért van szükség, mivel a jelentősen felszaporodott vaddisznó állomány komoly túrási károkat képes okozni az élőhely gyepszintjében, gátolja a felújítás sikerességét.

<u>KE-4 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak az elszórtan a területen mindenhol jelen lévő olyan facsoportok és fasorok, amelyek további megőrzése kívánatos. Továbbá ide tartoznak a sokszor ezekhez kapcsolódó olyan mezofil vagy szárazabb cserjeállományok, amelyek nem lápi karakterűek. A kezelési egység kiterjedése 18,82 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): lágyszárú özönfajok állományai (OD), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC)

- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Rendszeres fahasználatot nem javaslunk a kis területű faállományokban. A cserjés élőhelyek esetében szükséges megakadályozni a zárt rekettyefüzesek, kutyabengések és galagonyások létrejöttét, valamint azt, hogy az összefüggő magassásosokat a létrejövő fás vegetáció kis foltokra fragmentálja. A már záródott állományokat szükséges megbontani, hogy ligetes megjelenésű, rét-legelő hasznosítású területek jöjjenek létre.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28). (Magyarázat: a gyepekkel, zsombékosokkal érintkező, vagy azok becserjésedésével keletkezett zárt cserjéseket (esetleg már fásodott területeket, lásd pl. Nyíracsád 152TN déli széle) meg kell bontani, hogy újra alkalmasak legyenek a gyepeknek megfelelő kezelésre)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22) (Magyarázat: a cserjések megbontott részeit újra gyepként kell kezelni.)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén lévő rekettyefüzes-kutyabengés, galagonyás cserjések gyepek, sásrétek, magaskórósok spontán cserjésedésével jöttek létre. Ezek esetében a cserjés megbontása és kezelésének megkezdése a jelölő élőhelyek (mészkedvelő üde láp- és sásrétek

(7230), kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae) (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510)) kiterjedésének növelését segíti elő.
A kezelési egységben a cserjéseken kívül a kis területű faállományokat különböztetjük meg, amelyek az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény értelmében fásításnak minősülnek. A gyenge termőhelyi adottságok miatt rendszeres faanyagnyerésre nem alkalmasak ezek a fásítások. Az évi fatömeg-növekmény minimális.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak az olyan facsoportok, fasorok és cserjések, amelyeket a továbbiakban szükséges volna megszüntetni. Ezek elsősorban a környező erdőállományokból a gyepekre spontán terjeszkedő akácos vagy erdei fenyves állományrészek, továbbá felhagyott tanyák helyén megjelenő akácelegyes bozótosok. A kezelési egység kiterjedése 4,66 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), üde és nedves cserjések (P2a), akácültetvények (S1), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Javasoljuk a kezelési egységbe tartozó fásítások, fasorok, cserjesávok megszüntetését és helyükön az eredeti használati mód, vagy (az elhagyott tanyák esetében) a gyep művelés helyreállítását.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújításának elhagyása, azok más művelési ágban (pl. gyep) történő hasznosítása (E67).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a facsoportok, fasorok és cserjesávok letermelése élőhelyfejlesztési javaslatnak minősül.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

Vannak olyan akácos vagy erdeifenyves facsoportok, amelyek spontán terjedéssel keletkeztek és jelölő nyílt élőhelyek elől foglalják a területet, főképp a pannon homoki gyepek (6260*) elől.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: a kezelési egységbe gyepként hasznosított és kaszálóként-legelőként fenntartandó élőhelyek tartoznak. Egy részük száraz homoki gyep, más részük jó vízellátottságú mocsárrét, láprét, és a kettő közötti térszintek is jelentős kiterjedésűek. A gyepek nagy részét marhalegelőnek, vagy kaszálónak használják. Egyes nagyobb gyepfelületek szerepelnek az Erdőállomány Adattárban is, mint egyéb részletek (pl. Vámospércs 11TI6, 19TI). Összes kiterjedésük 114,59 ha. A kezelési egység nagy része országos jelentőségű védett terület, a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet része.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): mocsárrétek (D34), jellegtelen üde gyepek (OB), homoki sztyeprétek (H5b), nyílt homokpusztagyepek (G1), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC),
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): üde és nedves cserjések (P2a), nem zsombékoló magassásrétek (B5), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), lágyszárú özönfajok állományai (OD)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon homoki gyepek (6260*) (jelölő élőhely), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510) (jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).

- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható (GY57).
- Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék(GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át (GY61).
- A legeléskizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet (GY24).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatot nem teszünk

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található gyeptípusok csak kaszálással-legeltetéssel tarthatók fenn. A megfogalmazott javaslatok így a jelölő élőhelyek [pannon homoki gyepek (6260*), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510)] fennmaradását segítik elő. Klimatikus okok miatt a területen jelentős a spontán cserjésedés-erdősödésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges.
A cserjésedés visszaszorítására, és a legeltetés mértékének korlátozására a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) érdekeit figyelembe véve is szükség van.
A kaszálás és a legeltetés előírt korlátozásai a gyepek jó állapotban való fenntartását hivatottak szolgálni.
A száraz gyepek fennmaradása pedig a jelölő magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) állományának fennmaradását is szolgálja.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: a kezelési egységbe a leginkább fajgazdag láprétek, a kékperjés láprétek és a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) élőhelyei tartoznak. Kiemelten értékes területek. Főképp kaszálóként hasznosítják jelenleg ezeket. Összes kiterjedésük 12,71 ha. A kezelési egység országos jelentőségű védett természeti terület, a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet része.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): kékperjés rétek (D2), patakparti és lápi magaskórósok (D5), mocsárrétek (D34), ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet (D6)
- Natura 2000 élőhelyek: sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510) (jelölő élőhely), kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caerulae)* (6410) (nem jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység lehatárolt foltjain a legfontosabb veszélyfaktorként a legeltetés és a cserjésedés is említhető.
Az élőhely és a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) populációinak fenntartása szempontjából azt tartjuk a legoptimálisabb megoldásnak, ha a kezelési egységbe tartozó gyepek egyáltalán nincsenek legeltetve. Biztosítani kell, hogy a kezelési egységben ne folyjék legeltetés, valamint az élőhely-kezelési módszerek körében a kaszálás, illetőleg a fásszárú vegetáció eltávolítására alkalmazott egyelő tisztítási módszerek ne legyenek legeltetéssel helyettesítve.

Megfelelő élőhely-kezelést jelent a mozaikos kaszálás, amely egyaránt megvalósulhat a parcella 2 részre történő felosztásával 2 éves forgó alkalmazásával, vagy akár egy éven belül is akként, hogy a terület egyik része június 10-ég, másik része pedig október 15-ét követően kerül lekaszálásra (ilyen esetben javasoljuk, hogy a tavaszi kaszálás a gyep gyengébb természeti állapotban lévő részét érintse).

Amennyiben a mozaikos kaszálás valamilyen oknál fogva nem valósítható meg, úgy hasonlóan alkalmas megoldást jelenthet a gyepek sávos kaszálása. Ilyen esetekben mindenütt legalább 3-5 méter szélességű kaszálatlan növénysávokat szükséges biztosítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-

ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges (GY71).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatot nem teszünk

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok betartása esetén a kezelési egységet alkotó jelölő élőhelyek (kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caerulae)* (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510)) állapota megfelelő marad.
A javasolt intézkedések továbbá kifejezetten a jelölő vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefaj érdekében kerülnek bevezetésre. Igen fontos a legeltetés kizárása ezekről a területekről, továbbá a cserjésedés meggátolása, mivel ezek ártalmas folyamatoknak minősülnek a fajok szempontjából. Ugyancsak fontos a kaszálási terv elkészítése ezeken a területeken, a kaszálás időpontjának helyes megválasztása. A magas fűtarlóval történő kaszálás után gyorsabb a növényzet regenerálódása és hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magasabb füvű élőhelyi struktúra. A megfelelő élőhelyi struktúra kialakításához többéves ciklusú kaszálási rend bevezetése indokolt, hogy mindig maradjanak pihentetett részek. A jelölő lepkefaj mellett az intézkedések a közösségi jelentőségű hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) és harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) csigafajok állományainak fennmaradását is szolgálják.

<u>KE-8 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: a kezelési egységbe a terület vízfolyásai és árkai tartoznak. Ezek a 6. sz. mellékfolyás (Villongó-ér) és az ebbe torkolló névtelen árok, a Kis-Vámosér és az ebbe torkolló árok, a 4/10. sz. oldalág (Acsádi-ér) és az ebbe torkolló lecsapoló árkok. Ezek hosszú lefutás után a terület vizeit jóval a Natura 2000 terület határain kívül a Nagy-érbe vezetik le. A térképezés időszakában sokuk száraz volt. Összes kiterjedésük 2,22 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:
- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi

hídőrös, mételykórós mocsarak (B3), fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), folyóvizek (U8)

- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

4/10. sz. oldalág (Acsádi-ér) és 6. sz. mellékfolyás (Villongó-ér) partkezelése: a vízfolyások rézsűin és a partéleken (azokat a területeket kivéve, ahol zárt erdőben haladnak, vagy a Villongó-tározó területén) a meder hossz-szelvényének nagyobb részében cserjés-fás szegélyvegetáció található. Ez a szegélyvegetáció több szakaszon ligetes jellegű, őshonos fákkal, de előfordulnak idegenhonos fák és cserjék is (akác (*Robinia pseudo-acacia*), vörös kőris (*Fraxinus pennsylvanica*)).
A fasoroknak és cserjéseknek a meghagyására törekedni kell, de a tájidegen fafajokat szükséges volna kiszálalni. A tájidegen fafajok esetében támogatható a sarjak gyomirtószerrel való kezelése, az előírások betartása mellett.

4/10. sz. oldalág (Acsádi-ér) és 6. sz. mellékfolyás (Villongó-ér) kotrása, üledékkitermelés: A medrek jelenlegi állapotában jellemző az üledékfelhalmozódás. Az üledékfelhalmozódás előrehaladtával várható a vízügyi kezelő részéről a meder vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében az üledékkitermelésre vonatkozó igény.

Javasolt időbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése szempontjából élővilágvédelmi szempontból javasolható időpont a július 15.-november 01. közötti időszak.

Javasolt térbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen ún. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%- ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet változatlan formában kerüljön megőrzésre.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása (E29).
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is (E30).

Magyarázat az önkéntesen vállalható előírásokhoz: az erdős előírássorokat a vízfolyásokat kísérő fa- és cserjesorokra adtuk meg.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egységbe tartozó kisebb lecsapoló árkok funkciójukat betöltik-e, vagy lehetséges bármelyikük megszüntetése, betemetése anélkül, hogy bármely időszakban emiatt káros belvízi elöntés keletkezne.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat megadása nem szükséges.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A Natura 2000 terület értékes lápi, mocsári és gyepi jelölő élőhelyeinek [enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*), mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caerulae*) (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510)] hosszú távú fennmaradásához elengedhetetlen a talajvíz (felszínközeli víz) magas szinten tartása az aszályos időszakokban is. A korábbi években a 4/10. sz. oldalág (Acsádi-ér) medrében két helyen is kiépült az az infrastruktúra, amellyel a vízvisszatartás megvalósítható, a 6. sz. mellékfolyás (Villongó-ér) medrében ennek a megvalósítása jelenleg természetvédelmi szempontból nem indokolt. Azonban az Acsádi-érbe és a Kis-Vámosérbe torkolló kis méretű lecsapoló árkok esetében továbbra is felmerül, hogy a lápi élőhelyek fenntartása érdekében meg lehetne őket szüntetni. A vízháztartás további javításának az élőhelyeken keresztül pozitív hatása van a nedves élőhelyekhez kötődő jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok állományaira. Egyes árkok megszüntetése pozitív hatású lenne továbbá a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*), valamint a közösségi jelentőségű hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) és harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) csigafajok állományaira is. Ugyancsak indokolt a vízfolyást kísérő cserjesávok és fasorok állandó fenntartása, legalább az egyik parton („ökológiai oldal”).

<u>KE-9 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a szántók. Nem meghatározó élőhelyek a területen, összes kiterjedésük 12,34 ha. 6 élőhelyfolt tartozik a kezelési egységbe,

ezek közül 4 van szántó művelési ágú területen, ezek nem védettek. 2 kisebb folt azonban elszántásnak minősül, hiszen belenyúlik a szomszédos ingatlanba. Ezek az elszántások a Nyíracsád 0132/2a rét ingatlanból és a Nyíracsád 0117/3 legelő ingatlanból vesznek el kicsi részt, országos jelentőségű védett természeti terület, a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet részei.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves szántóföldi kultúrák (T1)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos (SZ13).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Szántó füves élőhellyé alakítása spontán felhagyással (SZ53).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk a Nyíracsád 0132/2a rét ingatlan és a Nyíracsád 0117/3 legelő ingatlan területét érintő elszántás felhagyását, hogy a terület vissza tudjon gyepesedni (a valós használata mindkét ingatlannak erdő). Amíg a gyepesedés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotromlásának elkerülése érdekében az önkéntesen vállalható előírások betartása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (a kicsi elszántott területek szántóból gyeppé vagy erdővé alakulnak).

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

KE-3: a megfogalmazott javaslatok egy része szerkezetátalakításnak minősül.

KE-5: a kezelési egység területén a facsoportok, fasorok és cserjesávok letermelése élőhelyfejlesztési javaslatnak minősül.

KE-8: javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egységbe tartozó kisebb lecsapoló árkok funkciójukat betöltik-e, vagy lehetséges bármelyikük megszüntetése, betemetése anélkül, hogy bármely időszakban emiatt káros belvízi elöntés keletkezne.

KE-9: javasoljuk a Nyíracsád 0132/2a rét ingatlan és a Nyíracsád 0117/3 legelő ingatlan területét érintő elszántások felhagyását

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak. Itt egy rövid felsorolást adunk a kezelési egységek által érintett fajokról.

KE-2: réti angyalgyökér (*Angelica palustris*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

KE-3: díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)

KE-6: nagy tűzlepke *(Lycaena dispar),* magyar futrinka (*Carabus hungaricus*)

KE-7: vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

KE-8: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2016-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2016-os felmérés eredményeit célszerű

alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomonkövetése.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (6260* - Pannon homoki gyepek, 91F0* - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*), 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*), 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*), 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek,) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre és erdőkre vonatkozó módszertan.
A jelölő réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) állományát teljes állományfelméréssel kell monitorozni, 10 évente.
A jelölő lepkefajok (díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) , vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)) állományai NBmR módszertan segítségével monitorozhatók, 10 évente.
A jelölő magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) állományai NBmR módszertan segítségével monitorozhatók, 10 évente.
Ugyancsak NbmR módszertan szerint monitorozhatók a jelölő kétéltű- és hüllőfajok állományai, 10 évente: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

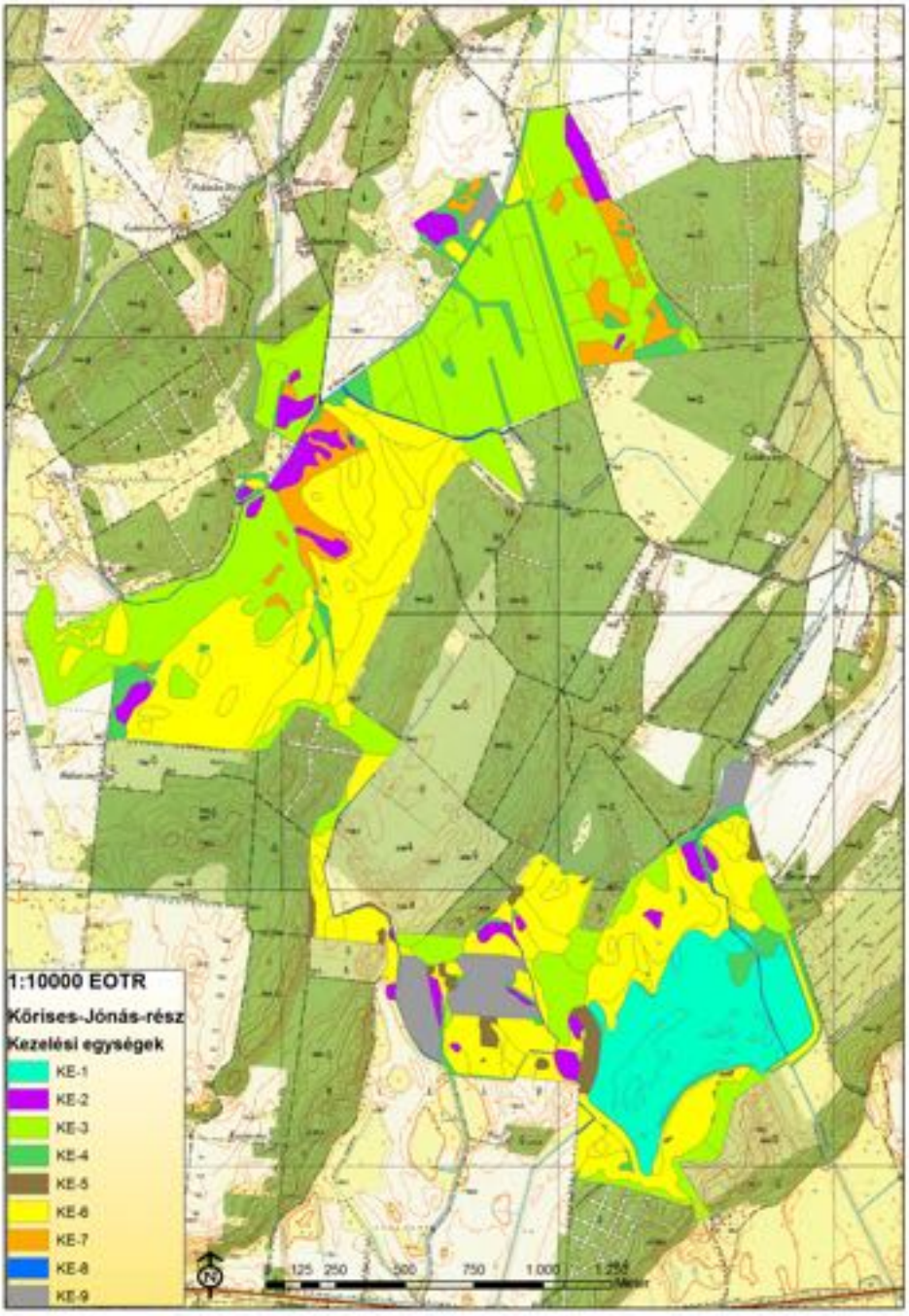

A tervezési terület kezelési egységei. 2017.01.19.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Kőrises-Jónás-rész (HUHN20025) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület egy része (285,34 ha) az országos jelentőségű Hajdúsági Tájvédelmi Körzet része, mely területrészre a 4130/2007. (XII.27.) számú KvVM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

Ezen túl a terület országos ökológiai hálózat magterület és pufferterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület jelentős része a Magyar Állam tulajdonában és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van. További területek vannak még állami tulajdonban, egyéb (túlnyomórészt erdészeti) vagyonkezelésben. A terület fennmaradó része magántulajdon.

A rét és legelő művelési ágú területeken részben kaszálnak, részben szarvasmarhát illetve juhot legeltetnek. A nedvesebb réti területek egy részén ma művelésre alkalmatlan mocsár-láp, illetve rekettyés, társulások alakultak ki az elmúlt évtizedekben.

A terület erdőállománya 33 részletben 145,6 hektáron helyezkedik el és az erdőrészletek állami tulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Kőrises-Jónás-rész kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Nyíracsád és Vámospércs közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 40 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
LV5ME-U-11	1,85	1,85	0
LFJEH-N-11	81,65	38,28	-
LFKMH-W-11	12,34	11,55	0
L281H-K-11*	42,92	0,00	0
L0YMH-U-11	16,99	14,93	0
L1AEH-1-11	5,13	4,67	0
LFLUH-5-11	5,37	4,79	0
LV37E-C-11*	103,80	1,32	0
LMF1E-9-11	40,17	38,34	0
LNQEE-1-11	31,19	28,27	0
L8W7J-N-11*	29,54	0,00	0
L90UJ-D-11	0,55	0,33	0
LAH7J-A-11	1,56	1,42	0
LA6UJ-M-11	1,11	0,00	0
LA81J-V-11	1,44	1,44	0
LKQEE-W-11*	87,90	0,00	0
LU4EE-K-11	3,07	2,75	0
LL37E-3-11*	32,49	0,81	0
L6KMJ-N-11	3,78	0,41	0
L50UJ-8-11*	22,94	21,03	0
LKCME-Q-11	29,20	0,00	0
L5W7J-K-11	4,57	4,01	0
L681J-Q-11	0,54	0,54	0
L64EJ-1-11	0,31	0,31	0
L7N1J-6-11	1,37	1,37	0
L70UJ-A-11	2,72	1,23	0

** Az adott MEPAR-blokknak nem a teljes területe fed át a Natura 2000 terület területével.*

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Jelen Natura 2000 területen a támogatási rendelet gyep hasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe, ugyanis a Kőrises-Jónás-rész kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület nem esik bele Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendőek a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a *128/2007. (X.31.) FVM rendelet* alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában

szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Kőrises-Jónás-rész fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglevő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Kőrises-Jónás-rész Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

-

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Kőrises-Jónás-rész Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

-

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.
Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.
A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.
A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.
A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott

terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást" kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

- egyeztető fórum megszervezése és lebonyolítása
- önkormányzati közzététel
- a fenntartási terv internetes felületen való megjelenítése
- érintettek levélben vagy e-mailben való megkeresése

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

- Natura 2000 területtel érintett gazdálkodók
- Natura 2000 területtel érintett földhasználók, hasznosítók és kezelők
- érintett földrészletek tulajdonosai
- földbérlők
- területi államigazgatási szervek
- települési önkormányzatok
- társadalmi szervezetek
- helyi lakosság

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása:

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.02.22-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.02.14-én 9:00 órai kezdéssel, a Művelődési Ház és Könyvtár Vámospércs Kiállító termében (4287 Vámospércs, Debreceni utca 2.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető:

http://www.e-misszio.hu/n2

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.02.22-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.02.14-én 9:00 órai kezdéssel, a Művelődési Ház és Könyvtár Vámospércs Kiállító termében (4287 Vámospércs, Debreceni utca 2.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: http://www.e-misszio.hu/n2